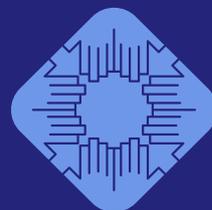

حقوق کارگران در ایران

فصلنامه ۲۵

بهار ۱۴۰۲

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۷	نامه هایی از زندان
۹	سرکوب کارگران
۱۱	اعتراضات
۱۶	سایر اعتراضات
۲۰	وضعیت کارگران غیررسمی
۲۲	استثمار کودکان کار
۲۳	کارگران مهاجر و فشار انواع ممنوعیت‌ها
۲۴	ایمنی کار

حقوق کارگران در ایران

شماره ۲۵، بهار ۱۴۰۲ / آوریل - ژوئن ۲۰۲۳

این بیست و پنجمین خبرنامه کارگری است. خبرنامه از شماره ۱۵ به صورت فصل‌نامه منتشر می‌شود. تمرکز خبرنامه کارگری بر روی این نکات عمده است: امنیت و سلامت در محل کار، انواع تبعیض در حوزه کارگری، مسائل مربوط به کار زنان، کودکان کار، بیکاری، تعویق و یا عدم پرداخت دستمزدها، و نیز موضوع سازماندهی و اعتراضات کارگری.

زمانه به شکل پیگیر اخبار کارگری در ایران را گزارش می‌کند. خبرنامه‌های زمانه می‌کوشند یک «تصویر بزرگ» از موضوع حقوق کارگران ایران ارائه کنند. گزارش پیش رو رخدادها و روندهایی را در محدوده تقریبی بهار ۱۴۰۲ / آوریل تا ژوئن ۲۰۲۳ در برمی‌گیرد. خبرنامه مدعی پوشش کامل همه رخدادها نیست.

در زمستان ۱۴۰۱ ما [پنجمین خبرنامه سالانه زمانه](#) را منتشر کردیم. موضوع آخرین گزارش ویژه ما [سوخت‌بران بلوچ](#) بود.

تمامی خبرنامه‌ها و ویژه نامه‌ها را می‌توانید از [صفحه حقوق کارگران زمانه](#) دریافت کنید.

سال ۱۴۰۲ برای کارگران با سرکوب دستمزد آغاز شد. در حالی که نرخ رسمی تورم سالانه بزرگ‌تر از ۴۴ درصد اعلام شده بود، شورای عالی کار حداقل دستمزد را تنها ۲۷ درصد افزایش داد تا شکاف دستمزد کارگران و سبد معیشت به رقمی حدود ۸ تا ۱۲ میلیون تومان برسد.

روند افزایش نرخ تورم در دو ماه فروردین و اردیبهشت همچنان ادامه یافت. نرخ رسمی تورم در خرداد ماه به ۵۴.۶ درصد رسید. نرخ تورم کالاهای خوراکی در خرداد ۷۵.۴ درصد برآورد شد.

همزمان با سرکوب مزدی کارگران در آغاز سال، دولت نرخ برخی از کالاهای ضروری و خدمات را افزایش داد. نرخ حمل و نقل درون شهری حداقل ۲۵ درصد و در برخی شهرها تا ۵۵ درصد افزایش یافت.^۱

با اعلام وزارت جهاد کشاورزی، نرخ شیرخام ۲۵ درصد افزایش یافت و ۱۵ هزار تومان تعیین شد.^۲ افزایش نرخ شیرخام قیمت محصولات لبنی پرمصرف مانند ماست، پنیر و شیر پاستوریزه را به سرعت تحت تاثیر قرار داد. با اعلام انجمن تولیدکنندگان صنایع لبنی، قیمت محصولات لبنی ۳۰ تا ۳۵ درصد افزایش یافت.^۳

قیمت رسمی گوشت مرغ و تخم مرغ هم چند مرتبه افزایش یافت. نرخ مصوب مرغ در پایان فروردین ۶۳ هزار تومان^۴ و در ۱۳ اردیبهشت ۷۳ هزار تومان اعلام شد.^۵ قیمت هر یک کیلوگرم تخم مرغ هم به ۱۰۰ هزار تومان رسید.

با تصمیم وزارت جهاد کشاورزی، شکر نیز ۴۱.۶ درصد گران شد. بر اساس مصوبه این نهاد، قیمت هر کیلوگرم شکر برای خرید کلی فله‌ای از ۱۸ هزار تومان به ۲۵ هزار و ۵۰۰ تومان افزایش یافت. در بازار مصرف، شکر بسته‌بندی شده کیلویی ۳۳ تا ۳۸ هزار تومان قیمت‌گذاری شد.^۶

افزایش مداوم نرخ تورم، به ویژه تورم مواد غذایی، سرانه دریافت کالری در خانوارهای فقیر را کاهش داده است. بر اساس نتایج یک گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با عنوان «وضعیت فقر و ویژگی‌های فقرا در دهه ۹۰»، میانگین دریافت کالری طی یک دهه که سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰ را در برمی‌گیرد، در سال ۱۴۰۰ به ۲۱۹۸ کیلوکالری تنزل یافت. این شاخص برای دهک نخست [کم‌درآمدترین بخش جامعه بر اساس طبقه‌بندی مرکز آمار]، ۱۴۹۷ کیلوکالری گزارش شد که نشان دهنده بزرگ‌تر شدن شکاف طبقاتی و گسترده‌تر شدن فقر غذایی در خانواده‌های با درآمد پایین است.^۷ در بخشی از این گزارش گفته شده است که مستاجران به دلیل افزایش هزینه اجاره مجبور شده‌اند از سایر هزینه‌های خود، به طور خاص از خوراک، بکاهند؛ بنا به این گزارش، میانگین کالری دریافتی مستاجران همواره پایین‌تر از مالکان بوده است.^۸

اجاره‌ها در ایران به یک عامل فقرزا بدل شده است. مرکز آمار میانگین افزایش نرخ اجاره را در

۱ مهر، ۳۰ فروردین؛ [ایرنا](#)، ۳ خرداد و [ایمنا](#) ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۲

۲ [تسنیم](#)، ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۲

۳ [فارس](#)، ۱۱ خرداد ۱۴۰۲

۴ [فردا نیوز](#)، ۲۸ فروردین ۱۴۰۲

۵ [ایمنا](#)، ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۲

۶ [تعادل](#)، ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۲

۷ [زمانه](#)، ۷ خرداد ۱۴۰۲

۸ [مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی](#)، وضعیت فقر و ویژگی‌های فقرا در دهه ۹۰، ۲ خرداد ۱۴۰۲

اردیبهشت ۳۸.۳ درصد گزارش کرد.^۹ این رقم با تجربیات گزارش شده شهروندان نمی‌خواند: مستأجران در برخی مناطق شهری مجبور شدند اجاره‌های بیشتر از دو برابر نسبت به سال گذشته پرداخت کنند.^{۱۰} در مناطق شهری، افزایش اجاره‌ها باعث ایجاد موج مهاجرت به حاشیه شهرها یا شهرک‌های تازه تاسیس شده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در یک گزارش «کارشناسی» برآورد کرد که ۵۵ درصد جمعیت ایران در سال ۱۴۰۰ از دسترسی به «مسکن مناسب و در استطاعت» محروم بودند.^{۱۱} این رقم با توجه به افزایش نرخ اجاره همراه با سرکوب دستمزدها در سال ۱۴۰۱ افزایش یافته است و سبب بروز پدیده‌هایی همچون کانکس‌نشینی، اجاره پشت‌بام، اتوبوس‌خوابی و زندگی چند خانواده در یک واحد مسکونی شده است.

تشکل‌های کارگری مستقل سرکوب دستمزد و سیاست‌های فقرزا دولت را «اعلام جنگ» به طبقه کارگر و مزدبگیران توصیف کردند و در همان نخستین روزهای آغاز سال با تجمع، طومارنویسی و شکایت به دیوان عدالت اداری خواستار ابطال مصوبه شورای عالی کار شدند.

سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی حداقل دستمزد مصوب را «تیری» توصیف کرد «که قلب میلیون‌ها کارگر را هدف قرار گرفته است» و نوشت: «حمله به سفره‌های خانواده‌های کارگران سال به سال بیشتر و آشکارتر می‌گردد تا بهتر ماهیت شورای عالی کار و دیگر هیولاهای غارتگر و به ظاهر انسان‌نما را برای عموم جامعه روشن سازد.»^{۱۲}

اتحادیه آزاد کارگران نیز افزایش تنها ۲۷ درصدی دستمزد را «اعلان یک جنگ و دشمنی آشکار به میلیون‌ها نفر مزدبگیر و خانواده آنها» از سوی حکومتی دانست که «فقر و فلاکت را بر جامعه تحمیل کرده است.»^{۱۳}

بیش از ۳۶ هزار کارگر هم در یک کارزار آنلاین خواهان لغو مصوبه شورای عالی کار و تغییر ترکیب اعضای این شورا شدند «به نحوی که جامعه چند میلیون نفری کارگری بتواند در مصوبات این شورا تأثیر گذار باشد و حقوق کارگران پایمال نشود.»^{۱۴}

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی اما بدون توجه به این اعتراض‌ها گفت قولی برای افزایش دستمزد کارگران متناسب با تورم نداده‌ایم.^{۱۵}

زمانه، ۷ خرداد ۱۴۰۲	۹
زمانه، ۳۱ فروردین ۱۴۰۲	۱۰
دنیای اقتصاد، ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۱
سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران، ۲ فروردین ۱۴۰۲	۱۲
اتحادیه آزاد کارگران، ۲۹ اسفند ۱۴۰۱	۱۳
کارزار، ۲۹ اسفند ۱۴۰۱	۱۴
تحلیل بازار، ۱۷ خرداد ۱۴۰۲	۱۵

نامه هایی از زندان

رضا شهابی، حسن سعیدی (عضو هیئت مدیره سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران)، جعفر ابراهیمی و رسول بُدای (اعضای کانون‌های صنفی معلمان تهران و اسلامشهر) و کیوان مهتدی (مترجم و پژوهشگر مدافع حقوق کارگران) از اردیبهشت ۱۴۰۱ در زندان هستند. داوود رضوی، کارگر بازنشسته اتوبوسرانی تهران را هم به پنج سال زندان محکوم و از مهر ۱۴۰۱ حبس کردند.^{۱۶} او در زندان بیمار شده است و نیروهای امنیتی او را از دسترسی به درمان محروم کرده‌اند.

رضا شهابی، حسن سعیدی و کیوان مهتدی با گشایش یک پرونده جدید به شعبه یک دادرسی اوین احضار شدند.^{۱۷} جزئیات اتهام‌های نسبت داده شده به آنها هنوز مشخص نیست.

به مناسبت روز جهانی کارگر، مهتدی و شهابی در نامه‌ای سرگشاده خطاب به «دهه هشتمی‌ها» از زندان نوشتند:

«یک جنبش نسلی تنها در ارتباط تنگاتنگ با شکاف‌های اجتماعی و تفکیک‌های ساختاری معنای حقیقی خود را می‌یابد، که تا به امروز مغفول مانده‌ترین آنها هویت جمعی مبتنی بر شغل یا جایگاه طبقاتی بوده است. واقعیت این است که تمام تحولات عمده‌ی تاریخی ماهیتی طبقاتی داشته‌اند. مبارزه در محیط کار، علاوه بر خلق هویتی جمعی، گاه می‌تواند ضمن پرهیز از منازعات خونین خیابانی، دستاوردها و اثراتی ماندگارتر داشته باشد.»^{۱۸}

شهابی همزمان با کنفرانس سال ۲۰۲۳ سازمان جهانی کار نامه‌ای به نمایندگان اتحادیه‌های کارگری مستقل از دولت و کارفرما حاضر در این کنفرانس نوشت و از آنها خواست:

«در کنار کارگران ایران بایستند و مأموران امنیتی را که به عنوان نمایندگان کارگران ایران به سازمان جهانی کار فرستاده‌اند، در هیئت مدیره سازمان جهانی کار یا در کمیته‌های کارگری و غیره نپذیرید، - خواهان اخراج آن‌ها باشید، - در انظار عمومی خواستار آزادی کلیه کارگران و فعالین صنفی زندانی باشید، - اجرای کامل مقاوله‌نامه‌های سازمان جهانی کار بخصوص در رابطه با حق سازمان‌یابی، مذاکرات جمعی و آزادی تشکل را مطالبه کنید.»

عضو هیئت مدیره سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران در بخش دیگری از این نامه خطاب به نمایندگان اتحادیه‌های کارگری تأکید کرد:

«[هیئت اعزامی ایران به اجلاس سازمان بین‌المللی کار] نمایندگان کارگران ایران نیستند، چون اساساً در یک روند دموکراتیک و به دور از اجبار و رعب و ترس از اخراج توسط مدیریت و نیروهای امنیتی و کارفرما انتخاب نشده‌اند. این افراد که با رای‌گیری نمایشی، اگر اصلاً انتخاباتی در کار بوده باشد، معرفی شده‌اند، فقط به خاطر منافع خود و برای استفاده از امتیازات و رانت دولتی هر آنچه کارفرما و دولت گفته انجام داده‌اند. آن‌ها هرگز کنار کارگران نبوده‌اند، بلکه برعکس در تمام بزنگاه‌ها علیه کارگران اقدام کرده‌اند. بر هیچکس پوشیده نیست که آن‌ها ابزار و وسیله‌ای در دست کارفرما و دستگاه امنیتی حکومت هستند، ماشین امضا برای تایید اخراج کارگران و ظاهرسازی برای روندهای ظالمانه علیه طبقه کارگر هستند.»^{۱۹}

زمانه، ۱۸ خرداد ۱۴۰۲ ۱۶

زمانه، ۸ خرداد ۱۴۰۲ ۱۷

زمانه، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲ ۱۸

زمانه، ۱۲ خرداد ۱۴۰۲ ۱۹

ایران به مانند دوره‌های پیشین گروهی از اعضای تشکل‌های اقماری خانه کارگر و انجمن‌های صنفی همسو با حکومت را به عنوان نمایندگان تشکل‌های کارگری به کنفرانس سازمان جهانی کار اعزام کرد. اعضای این هیئت عبارت بودند از:

- احمدرضا معینی، عضو شورای عالی کار و عضو هیات مدیره کانون عالی شوراهای اسلامی کار کشور؛
- محمدرضا تاجیک، عضو شورای عالی کار و عضو کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار؛
- غلامرضا عباسی، مشاور امور کارگری وزارت کار؛
- سید محمد یاراحمدیان، رئیس هیأت مدیره مجمع عالی نمایندگان کارگران؛
- احمدرضا معینی، عضو شورای عالی کار، عضو هیات مدیره کانون عالی شوراهای اسلامی کار؛
- سمیه گلپور، رئیس کانون عالی انجمن‌های صنفی کشور؛
- مجید فیروزآبادی، قائم مقام بیمه مرکزی؛
- سید احمد موسوی، که هویت او ناشناخته است؛
- اولیاء علی بیگی، رئیس کانون عالی شوراهای اسلامی کار و عضو هیئت امنای سازمان تأمین اجتماعی.^{۲۰}

اعزام اعضای تشکل‌های کارگری وابسته به حکومت که خود در فرایند سرکوب کارگران نقش بازی می‌کنند، اعتراض علی نجاتی، کارگر بازنشسته نیشکر هفت‌تپه و از موسسان سندیکای کارگران این شرکت را برانگیخت. او نیز در نامه‌ای به شرکت‌کنندگان در کنفرانس سال ۲۰۲۳ سازمان جهانی کار نوشت:

«نمایندگان تشکل‌های دست ساز حکومتی، منتخب کارفرمایان و نهادهای پلیسی و امنیتی هستند و هیچ ربطی به کارگران ندارند؛ چرا که انتخاب این افراد توسط کارگران صورت نمی‌گیرد و در بهترین حالت در زمان رای گیری کارگران را پای صندوق‌های رای می‌کشاند تا به افرادی که توسط نهادهای سرکوبگر تایید و انتخاب شده‌اند رای دهند.»^{۲۱}

هشت تشکل کارگری هم نیز در یک نامه مشترک به هیئت‌های نمایندگی شرکت‌کننده در اجلاس سازمان جهانی کار با بیان اینکه «در دو سال اخیر فعالان کارگری، معلمان معترض و دیگر فعالان اجتماعی و تشکل‌های صنفی مورد بیشترین سرکوب‌ها [در ایران] قرار گرفته‌اند»، از این هیئت‌ها خواسته‌اند که «این سرکوبگری‌ها و نقض فزاینده حقوق کارگران و معلمان و به‌خصوص نقض حق تشکلیابی مستقل و حق برپایی تجمع و اعتراض را که پایه‌ای‌ترین حقوق مردم در هر جامعه است محکوم کنند» و جمهوری اسلامی را از سازمان جهانی کار اخراج کنند و به هیئت این حکومت اجازه شرکت در اجلاس را ندهند.^{۲۲}

چند اتحادیه کارگری از فرانسه، نروژ، سوئیس، ایتالیا، سوئد و دانمارک در پاسخ به فراخوان کمیته برگزار کننده اعتراض به حضور نمایندگان دولتی ایران در کنفرانس ۲۰۲۳ و نامه فعالان کارگری داخل ایران ۱۹ خرداد مقابل محل برگزاری این کنفرانس در ژنو تجمع کردند و خواستار اخراج نمایندگان جمهوری اسلامی شدند.^{۲۳}

زمانه، ۱۸ خرداد ۱۴۰۲	۲۰
سندیکای کارگران نیشکر هفت تپه ، ۱۳۱ خرداد ۱۴۰۲	۲۱
زمانه، ۹ خرداد ۱۴۰۲	۲۲
زمانه، ۱۹ خرداد ۱۴۰۲	۲۳

سرکوب کارگران

در یک سند هک و افشا شده «معاونت فرهنگی تبلیغات دفاعی ستاد کل نیروهای مسلح» به دبیر شورای عالی امنیت ملی که شامل بخشی از مصوبات «قرارگاه مقابله با جنگ ترکیبی (ستاد ملی راهبردی شرایط اضطرار)» است، چندین دستورالعمل درباره «نحوه مواجهه و مدیریت اعتراضات و اعتصابات احتمالی کارگران» در روز جهانی کارگر و روز معلم ابلاغ شده است. راهکارهای توصیه شده در این سند معرف بخشی از سیاست‌های سرکوبگرانه حکومت در قبال کارگران است. در بند سوم این سند بر «ضرورت همراه سازی و یارگیری از افراد تاثیرگذار آموزش و پرورش و کارگری» برای مقابله با جریان‌سازی کارگران و معلمان مستقل تأکید شده است. در بند چهارم این سند هم «مراقبت و جلوگیری فوری از شکل‌گیری مدیریت شبکه‌ای در ایجاد پیوند بین تجمعات و اعتصابات کارگران و معلمان» مصوب شده است. «مشروعیت زدایی از کنشگران»، «شناسایی و برخورد با ادمین کانال‌ها و گروه‌های اجتماعی دعوت کننده به اعتصاب کارگری و معلمی در شبکه‌های اجتماعی» و «احضار لیدرهای اصلی کارگری و معلمی» از دیگر راهکارهای «قرارگاه مقابله با جنگ ترکیبی» برای مهار اعتراض‌های کارگران و معلمان و جلوگیری از پیوستن این دو جنبش به همدیگر است.

بازداشت، احضار و مجازات اعضای تشکلهای صنفی معلمان، کارگران پیمانی نفت و گاز، اعضای تشکلهای کارگری مستقل و مدافعان حقوق کارگران را که از نخستین روزهای بعد از تعطیلات نوروزی آغاز شد می‌توان گامی اجرایی در جهت تحقق این دستورالعمل دانست.

در فاصله فروردین تا خرداد ۱۴۰۲، علاوه بر ده‌ها معلم که بازداشت، احضار و یا در هیئت‌های نظارتی مجازات شدند، چند تن از کارگران پیمانی نفت و گاز، فعالان کارگری در استان کردستان، گروهی از فعالان مدنی مدافع حقوق کارگران در تهران بازداشت شدند.

دادگاه‌های انقلاب در ادامه صدور حکم زندان برای کارگران و مدافعان حقوق کارگران، فرزانه زیلابی، وکیل مدافع کارگران نیشکر هفت‌تپه و فولاد اهواز و معلمان استان خوزستان، را به یک سال و ۸ ماه زندان محکوم کردند.^{۲۴} مریم (آنیشا) اسدالهی، مترجم رسمی سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران که ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۱ بازداشت و به قید وثیقه از زندان آزاد شده بود، با حکم دادگاه انقلاب تهران به ۵ سال و هشت ماه حبس محکوم شد.^{۲۵} دادگاه انقلاب تهران داوود رضوی، کارگر بازنشسته شرکت واحد اتوبوسرانی تهران را که از پنجم مهر ۱۴۰۱ در بند است، به پنج سال زندان و دو سال محرومیت از فعالیت اجتماعی محکوم کرد.^{۲۶} همچنین، زینب هم‌رنگ سیدیگلو، معلم بازنشسته که از اسفند در زندان اوین حبس شده است با حکم شعبه ۲۶ دادگاه انقلاب تهران به پنج سال زندان محکوم شد.^{۲۷}

در آستانه روز جهانی کارگر، نیروهای امنیتی کامیار فکور، سروناز احمدی، ژاله روحزاد، اولدوز هاشمی، عسل محمدی، هیراد پیربداقی، آنیشا اسدالهی و ریحانه انصاری‌نژاد را هنگام دیدار با خانواده محمد حبیبی، سخنگوی کانون صنفی معلمان، بازداشت کردند.^{۲۸} شش تن از بازداشت شدگان به قید وثیقه آزاد شدند. کامیار فکور و سروناز احمدی که پیشتر در دادگاه انقلاب به ترتیب به هشت ماه و سه سال و هشت ماه حبس محکوم شده بودند، هنوز اما در بند هستند.^{۲۹}

۲۴ زمانه، ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۲

۲۵ زمانه، ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۲

۲۶ زمانه، ۱۷ خرداد ۱۴۰۲

۲۷ شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۸ خرداد ۱۴۰۲

۲۸ زمانه، ۸ اردیبهشت ۱۴۰۲

۲۹ زمانه، ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲

- در روز جهانی کارگر، مأموران امنیتی عطا باباخانی، کارگر بازنشسته و از اعضای سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی، را نیز بازداشت کردند.^{۳۰} او یک روز بعد به قید وثیقه آزاد شد.
  - برهان سعیدی^{۳۱}، فعال کارگری در سندج نیز از ۲۸ اردیبهشت ماه در بازداشتگاه حبس شده است.
  - اقبال شعبانی، بازرس سندیکای خبازان، کمال کریمی، عبدالله خیرآبادی، هاجر سعیدی، حبیب‌الله کریمی، اقبال پیشکاری، سیروان محمودی، شادمان عبدی و خبات محمودی از دیگر کارگران بازداشت شده در سندج بودند که به قید وثیقه آزاد شده‌اند.^{۳۲}
  - فرهاد شیخی، فعال کارگری در تهران، هم بار دیگر بازداشت و به زندان منتقل شد.^{۳۳} او با قرار کفالت موقتا و تا زمان پایان مراحل دادرسی آزاد شده است.
  - محمد ایران نژاد، مرتضی صیدی و نصرالله امیرلو، سه فعال کارگری که در سال ۱۴۰۱ بازداشت شده بودند، بار دیگر در دادگاه انقلاب شهریار محاکمه شدند.^{۳۴} دادگاه انقلاب پیش از این ایران نژاد را به یک سال حبس محکوم کرده بود. او تا اسفند ۱۴۰۱ در زندان بود و با پایان محکومیت از زندان بیرون آمد. صیدی و امیرلو هم ۲۶ فروردین ۱۴۰۱ توسط نیروهای امنیتی بازداشت و به ترتیب در روزهای ۱۲ و ۱۹ اردیبهشت به قید وثیقه شده بودند.
  - عثمان اسماعیلی، فعال کارگری در سقز که از ۱۹ بهمن ۱۴۰۱ تا ۲۸ فروردین ۱۴۰۲ در بازداشت بود، به فاصله کوتاهی پس از آزادی به دادگاه احضار شد.^{۳۵}
- علاوه بر بازداشت و صدور احکام قضایی برای فعالان کاری، اخراج کارگران و نمایندگان کارگران از سوی کارفرمایان هم به عنوان ابزاری برای سرکوب و تحت فشار گذاشتن کارگران استفاده می‌شود. در فصل بهار حداقل شش تن از نمایندگان کارگران به دلیل پیگیری مطالبات صنفی اخراج شدند.
- چهار تن از نمایندگان کارگران بخش فروش بلیت مترو که برای رایزنی در مورد معوقات مزدی کارگران به جلسه‌ای با مدیران شرکت پیمانکار دعوت شده بودند^{۳۶} و دو نماینده کارگران شرکت نخ البرز، واقع در شهرک صنعتی البرز قزوین، به دلیل پیگیری مطالبات صنفی کارگران با حکم اخراج (تعلیق از کار) مواجه شدند.^{۳۷} در عسلویه نیز شمار زیادی از کارگران به دلیل شرکت در اعتصاب به اخراج تهدید شدند (نگاه کنید به بخش اعتراضات کارگران نفت و گاز).

زمانه، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۳۰
اتحادیه آزاد کارگران ، ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۲	۳۱
اتحادیه آزاد کارگران ، ۱۰ خرداد ۱۴۰۲	۳۲
زمانه، ۸ خرداد ۱۴۰۲	۳۳
اتحادیه آزاد کارگران ، ۷ اردیبهشت ۱۴۰۲	۳۴
زمانه، ۷ خرداد ۱۴۰۲	۳۵
اعتماد آنلاین ، ۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۳۶
ایلنا ، ۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۲	۳۷

مقاومت معلمان در برابر سرکوب

معلمان سازمان‌یافته‌ترین تشکل صنفی را در سراسر ایران دارند. اعتراضات معلمان به وضعیت معیشتی، سرکوب فعالان صنفی معلمان، خصوصی‌سازی مدارس و فروش اموال آموزش و پرورش در طرح مولدسازی و همینطور مسموم کردن دانش‌آموزان در مدارس در سال ۱۴۰۲ نیز ادامه داشت.

طی دو ماه فروردین و اردیبهشت معلمان حداقل سه مرتبه در تاریخ‌های ۸ فروردین،^{۳۸} ۱۸ فروردین^{۳۹} و ۱۹ اردیبهشت^{۴۰} (همزمان با سالروز اعدام فرزند کمانگر، معلم کُردی که جمهوری اسلامی او را اعدام کرد) در بیش از ۳۰ شهر تجمع کردند. در برخی شهرها، از جمله تهران، رشت، اصفهان، سنج، مریوان و مشهد به تجمعات معلمان حمله شد. نیروهای امنیتی برای جلوگیری از تجمع معلمان در فروردین و اردیبهشت شماری از فعالان صنفی، از جمله محمد حبیبی سخنگوی شورای هماهنگی کانون‌های صنفی، را بازداشت کردند. ده‌ها معلم نیز به دلیل شرکت در تجمع یا تحصن معلمان در سال ۱۴۰۱ در هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مجازات شدند. روزنامه اعتماد ۱۰ خرداد نوشت حداقل ۲۵۰ معلم به دلیل فعالیت‌های صنفی با دستور وزیر آموزش و پرورش از شمول رتبه‌بندی خارج شده‌اند.^{۴۱}

- در ۱۶ فروردین محمد حبیبی، سخنگوی شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان را در تهران بازداشت کردند. او در اردیبهشت به قید وثیقه از زندان بیرون آمد.^{۴۲}
- اسماعیل خدایاری، معلم در خرم‌دشت به دادگاه احضار شد. او بیشتر در هیئت رسیدگی به تخلفات اداری به بازنشستگی اجباری همراه با تقلیل گروه شغلی محکوم شده بود.^{۴۳}
- محمد سعیدی ابواسحاقی، معلم در لردگان به دادسرا احضار شد.^{۴۴}
- زینب هم‌رنگ، معلم بازنشسته به ۵ سال زندان محکوم شد.^{۴۵}
- مسعود فرهیخته ۱۱ اردیبهشت بازداشت و ۵ اردیبهشت به قید وثیقه آزاد شد.^{۴۶}
- حمید مجیری، معلم در خمینی شهر به اجبار بازنشسته شد.^{۴۷}
- محسن عمرانی، عضو هیئت مدیره کانون صنفی معلمان بوشهر بازداشت شد.^{۴۸}
- محمود ملاکی، اصغر حاجب و عبدالرضا امانی‌فر به دادگاه احضار شد.^{۴۹}
- مریم جلالی حسینی، معلم در تهران بازداشت شد.^{۵۰}

زمانه، ۸ فروردین ۱۴۰۲	۳۸
زمانه، ۱۸ فروردین ۱۴۰۲	۳۹
زمانه، ۱۹ فروردین ۱۴۰۲	۴۰
اعتماد، ۱۰ خرداد ۱۴۰۲	۴۱
شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان، ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۴۲
شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان، ۱۲ خرداد ۱۴۰۲	۴۳
شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان، ۱۲ خرداد ۱۴۰۲	۴۴
شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان، ۸ خرداد ۱۴۰۲	۴۵
شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان، ۵ خرداد ۱۴۰۲	۴۶
شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان، ۱ خرداد ۱۴۰۲	۴۷
زمانه، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲	۴۸
زمانه، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲	۴۹
شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان، ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۰

- عاتکه رجبی، معلم، ۱۹ اردیبهشت در مشهد بازداشت شد و سپس ۲۴ اردیبهشت به قید وثیقه آزاد شد.^{۵۱}
- فرزاد صفی خانیپور، فعال صنفی معلمان در سندج بازداشت شد.^{۵۲}
- محمدرضا علیجانی با کسر یک گروه شغلی به اجبار بازنشسته شد.^{۵۳}
- فاطمه تدریسی، معلم در تهران بازداشت شد.^{۵۴}
- کوکب بداعی، فعال صنفی معلمان در ایزه به دادگاه احضار شد.^{۵۵}
- فرزانه ناظران پور برای اجرای حکم هشت ماه زندان بازداشت شد.^{۵۶}
- رضا طهماسبی، غیاث نعمتی، مجید کریمی، بها ملکی، فیصل نوری و جمیل امینی در سندج به اداره اطلاعات احضار شدند.^{۵۷}
- مأموران امنیتی منزل طاهره نقی‌ای، دبیرکل سازمان معلمان، را تفتیش و موبایل و لپ‌تاپ او را با خود بردند.^{۵۸}
- زهرا عوض‌زاده، فعال صنفی معلمان در خراسان شمالی به دادگاه احضار شد.^{۵۹}
- صدور کیفرخواست برای آرام قادری، تحسین مصطفی، سیوان سلیمانی و آرام محمدی، فعال صنفی معلمان در مریوان به دلیل شرکت در تجمعات صنفی.^{۶۰}
- امید شاه محمدی، فعال صنفی معلمان در دیواندره برای اجرای حکم حبس بازداشت و زندانی شد.^{۶۱}
- روح الله مردانی، فعال صنفی معلمان به دادگاه انقلاب کرج احضار شد.^{۶۲}
- نیروهای امنیتی فاطمه زندکریمی، معلم در سندج را بازداشت کردند. او به قید وثیقه از زندان آزاد شده است.^{۶۳}
- محمود بهشتی لنگرودی، فعال صنفی معلمان در استان گیلان به اتهام توهین به رهبر جمهوری اسلامی محاکمه شد.^{۶۴}
- محمد قناتی، معلم در اراک بازداشت شد.^{۶۵}
- ایرج توبه‌ایها و حسین اشرفی از فعالان صنفی معلمان در نجف آباد با خشونت بازداشت شدند.^{۶۶}

شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۱
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۲
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۳
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۴
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۵
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۶
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۷
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۶ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۸
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲ اردیبهشت ۱۴۰۲	۵۹
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۳۰ فروردین ۱۴۰۲	۶۰
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۴ فروردین ۱۴۰۲	۶۱
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۳ فروردین ۱۴۰۲	۶۲
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۳ فروردین ۱۴۰۲	۶۳
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۲ فروردین ۱۴۰۲	۶۴
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۲ فروردین ۱۴۰۲	۶۵
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۱ فروردین ۱۴۰۲	۶۶

- هیئت رسیدگی به تخلفات مریم زیرک، عضو کانون صنفی معلمان قزوین را به بازنشستگی پیش از موعد و کسر حقوق محکوم کرد.^{۶۷}
- عزیز قاسمزاده، انوش عادل و محمود صدیقی پور برای اجرای حکم یک سال حبس بازداشت و به زندان لاگان منتقل شدند.^{۶۸}
- اصغر امیرزادگان به هشت ماه حبس محکوم شد.^{۶۹}
- زهرا اسفندیاری، مژگان باقری، اصغر امیرزادگان، عبدالرزاق امیری، ایرج رهنما، غلامرضا غلامی، محمد علی زحمتکش و افشین رزمجو در استان فارس محاکمه شدند.^{۷۰} دادگاه انقلاب شیراز آنها را به دو تا پنج سال زندان محکوم کرد.^{۷۱}
- پیروز نامی، سیامک صادقی چهارزی، زهره بختیاری، شهریار شیروانی‌نیا، عماد رفیعی نژاد، علی کروشانی، کوکب بداغی، معین زرگانی، صادق ناصری، اقبال تامرادی و بهنیا بهمنی نژاد در استان خوزستان را محاکمه کردند.^{۷۲}
- حمیده زارع چشمه، احمد چنگیزی، منصور میرزایی، سید محمد فخرالحسینی و مهدی کلانتری به دادگاه انقلاب یزد احضار شدند.^{۷۳}

اعتصاب کارگران نفت و گاز

کارگران پیمانی نفت و گاز و پتروشیمی‌ها از نخستین روز اردیبهشت ماه اعتصاب گسترده‌ای را آغاز کردند. مهمترین خواسته کارگران که در سال‌های قبل نیز اعتصاب طولانی مدت را برای تحقق مطالبات خود پیش برده بودند، به شرح زیر اعلام شد.^{۷۴}

- افزایش فوری دستمزد به میزان ۷۹ درصد
  - طرح ۲۰ روز کار / ۱۰ روز استراحت
  - بهبود کیفیت خوابگاه‌ها و سرویس‌های رفت و آمد و غذا
  - حذف شرکت‌های پیمانکاری
  - حذف ۱۵ روز کار بدون مزد آزمایشی از قراردادها
  - حذف بند منع اعتراض در قراردادها
  - پرداخت به موقع دستمزد
- اعتصاب کارگران که با ترک محل کار همراه شد به بیش از ۱۰۰ کارگاه در پروژه‌های مختلف تسری یافت. عسلویه در استان بوشهر به دلیل استقرار پروژه‌های پرشمار نفت و گاز و خوزستان به دلیل وجود پالایشگاه و پتروشیمی‌های پرشمار کانون اصلی اعتصاب بودند.

نهادهای امنیتی که از سال ۱۴۰۱ با هدف پیشگیری از وقوع اعتراض‌های کارگری دست به اقدامات

شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۰ فروردین ۱۴۰۲	۶۷
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۹ فروردین ۱۴۰۲	۶۸
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۱ خرداد ۱۴۰۲	۶۹
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۰ خرداد ۱۴۰۲	۷۰
زمانه، ۲۷ خرداد ۱۴۰۲	۷۱
منبع بالا	۷۲
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۷ خرداد ۱۴۰۲	۷۳
زمانه، ۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۷۴

گسترده‌ای در جهت کنترل امنیتی پروژه‌ها زده‌اند، ۱۳ اردیبهشت از بازداشت شماری از «پیمانکاران متخلف» خبر دادند.

سخت‌گیری‌های مدیرعامل منطقه ویژه انرژی پارس کارگران اعتصابی را تهدید کرد چنانچه ظرف یک هفته به محل کار بازنگردند، از کار اخراج و کارگران جدید جایگزین آنها می‌شوند.^{۷۵} با وجود این تهدیدها کارگران به اعتصاب ادامه دادند. ۲۴ اردیبهشت، معاون امنیتی و استانداری بوشهر اعتصاب کارگران را به «جریان‌های خارج از کشور» منتسب کرد و از بازداشت هشت کارگر که در اعتصاب‌ها نقش داشته‌اند، خبر داد و مدعی شد اعتصاب به پایان رسیده است.^{۷۶} شورای سازماندهی اعتراضات کارگران پیمانی نفت و گاز ۲۵ اردیبهشت در یک اطلاعیه ادعای پایان اعتصاب را تکذیب کرد.^{۷۷}

چهارم خرداد در ادامه پرونده‌سازی و برخورد امنیتی برای کارگران پروژه‌های نفت و گاز، خبرگزاری تسنیم به نقل از منابع آگاه امنیتی نوشت «دومین لیدر اعتصابات» در عسلویه بازداشت شده است.^{۷۸} تنها هویت یکی از کارگران بازداشت شده به نام سجاد خسروی تا به حال احراز شده است. کمیته پیگیری برای ایجاد تشکل‌های کارگری هم از «بازداشت» و «ربوده شدن» کارگران پیمانی نفت و گاز در محل کار خبر داد اما هویت هیچ یک از این کارگران را اعلام نکرد.^{۷۹}

کارگران پیمانی نفت و گاز گسترده‌ترین نیروی کار موقت در ایران به شمار می‌روند. بخش زیادی از این گروه از کارگران در مناطق ویژه انرژی یا مناطق آزاد مشغول کار هستند و به همین دلیل از شمول قانون کار خارج هستند. تسلط سپاه پاسداران و شرکای این نهاد نظامی بر پروژه‌های نفت و گاز موجب امنیتی شدن محیط کار شده است. به کارگران پیمانی اجازه تشکلیابی مستقل داده نمی‌شود و حکومت تلاش می‌کند با ایجاد شوراهای اسلامی یا تشکل‌های همسو اعتراض‌های کارگری را کنترل و مهار کند.

اعتراضات هفتگی بازنشستگان

تهاجم حکومت به معیشت بازنشستگان و صندوق‌های بازنشستگی ادامه دارد. بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی ۶۰۰ هزار میلیارد تومان برآورد می‌شود. مقام‌های حکومتی ادعا می‌کنند ۲۰۰ هزار میلیارد تومان از مطالبات این سازمان را تسویه کرده‌اند.^{۸۰} تاخیر در پرداخت این مطالبات، سازمان تأمین اجتماعی را با کسری بودجه روبرو کرده و بازنشستگان و مستمری‌بگیران این سازمان را به فقر کشانده است.

بازنشستگان تأمین اجتماعی طی سه ماه گذشته به صورت مستمر هر یکشنبه در شهرهای مختلف تجمع کردند. مهمترین خواسته بازنشستگان افزایش حقوق متناسب با نرخ واقعی تورم و سبب معیشت است. دولت اما بدون توجه به اعتراض گسترده بازنشستگان حقوق دوره بازنشستگی را تنها ۲۱ تا ۲۷ درصد افزایش داد؛ و بدین ترتیب، حقوق حداقل‌بگیران صندوق بازنشستگی تأمین اجتماعی رقمی کمتر از شش میلیون تومان است.^{۸۱}

شورای بازنشستگان در یک بیانیه که ۱۵ اردیبهشت منتشر شد، علاوه بر طرح مطالبات مرتبط با بهبود کیفیت زندگی بازنشستگان خواستار «بازگرداندن مدیریت سه جانبه شورای تأمین اجتماعی بر ساختار

زمانه، ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۲	۷۵
زمانه، ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۲	۷۶
زمانه، ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۲	۷۷
زمانه، ۴ خرداد ۱۴۰۲	۷۸
زمانه، ۷ خرداد ۱۴۰۲	۷۹
ایران، ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۲	۸۰
جماران، ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۸۱

مدیریتی»، «برکناری مدیرعامل تأمین اجتماعی» و «استیضاح وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی» شد.^{۸۲} حکومت در لایحه برنامه هفتم توسعه تهاجم گسترده‌ای بر معیشت بازنشستگان را تدارک دیده است. افزایش سن بازنشستگی، تغییر شیوه محاسبه حقوق بازنشستگی که به کاهش مستمری دریافتی منتهی می‌شود و بازنگاری در مشاغل سخت و زیان‌آور از جمله تغییرات به ضرر بازنشستگان در لایحه پیشنهاد شده به مجلس است.

دوشنبه‌های اعتراضی بازنشستگان مخابرات

فروش سهام دولت در شرکت مخابرات به سپاه پاسداران و ستاد اجرایی فرمان امام در سال ۱۳۸۸ معیشت شاغلان و بازنشستگان این شرکت را تحت تاثیر قرار داده است. خریداران سهام شرکت مخابرات هنگام معامله متعهد به رعایت کلیه حقوق و مزایای شاغلان و بازنشستگان شده بودند اما طی سال‌های گذشته بخشی از مزایای رفاهی بازنشستگان و شاغلان که در این آئین‌نامه قید شده از سوی کارفرما حذف شده است. بازنشستگان مخابرات در سه ماه گذشته دوشنبه هر هفته در اعتراض به حذف مزایای رفاهی، حق خواربار و همچنین حقوق اندک دوره بازنشستگی در خیابان تجمع کردند.^{۸۳}

سایر اعتراضات

اعتراض‌های کارگری در بسیاری از بخش‌ها، از جمله خدمات شهری و صنایع تولیدی کوچک همچنان تدافعی است. تاخیر طولانی در پرداخت دستمزد، قراردادهای موقت که اخراج کارگران را آسان می‌کند و پرداخت دستمزد اندک علت اصلی بخش بزرگی از اعتراض‌های کارگری است.

جدول زیر خلاصه‌ای از اعتراض‌های کارگری در بازه زمانی فروردین تا خرداد ۱۴۰۲ را نشان می‌دهد. این جدول تنها اعتراض‌هایی را منعکس کرده که اخبار آنها در رسانه‌ها منتشر شده است.

جدول شماره یک: اعتراضات کارگری در بخش‌های مختلف (فروردین تا خرداد ۱۴۰۲)

محل اعتراض	دستمزد معوق	دستمزد اندک	قرارداد موقت	طبقه‌بندی	اخراج	تبعیض	سایر	توضیح تکمیلی در مورد علت اعتراض
نیشکر هفت‌تپه ^{۸۴}				*			*	اجرا نشدن همسان‌سازی اعتراض به سخنان توهین‌آمیز مدیرعامل
کاغذ پارس هفت‌تپه ^{۸۵}		*	*	*				دستمزد اندک قرارداد موقت اجرا نشدن طبقه‌بندی مشاغل
شهرداری قشم ^{۸۶}	*		*					سه تا چهار ماه دستمزد معوق
شهرداری سراوان	*							سه تا چهار ماه دستمزد معوق

۸۴ زمانه، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲
 ۸۵ زمانه، ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۲
 ۸۶ چل بیم، ۱۹ فروردین ۱۴۰۲

محل اعتراض	دستمزد معوق	دستمزد اندک	قرارداد موقت	طبقه‌بندی	اخراج	تبعیض	سایر	توضیح تکمیلی در مورد علت اعتراض
شهرداری بندر امام ^{۸۷}	*							
خدمات شهری ایلام ^{۸۸}	*							
شهردار جیرفت ^{۸۹}					*			اخراج ۱۸۰ کارگر
شهرداری یاسوج ^{۹۰}	*							
کنترل ترافیک شهرداری تهران ^{۹۱}	*							
مرکز فرمان شرکت مترو تهران ^{۹۲}	*							
اتوبوسرانی تهران ^{۹۳}	*							
اتوبوسرانی قزوین ^{۹۴}						*		
آتش نشانان مشهد ^{۹۵}	*						*	
راهداری قزوین ^{۹۶}					*			اخراج گروهی از کارگران بعد از الکترونیکی شدن عوارضی
ابنیه فنی راه آهن قم ^{۹۷}					*			اخراج گروهی از کارگران

- ۸۷ [ایلنا، ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۲](#)
- ۸۸ [زمانه، ۲ خرداد ۱۴۰۲](#)
- ۸۹ [زمانه، ۲ خرداد ۱۴۰۲](#)
- ۹۰ [اتحادیه آزاد کارگران، ۲۲ خرداد ۱۴۰۲](#)
- ۹۱ [اگو ایران، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲](#)
- ۹۲ [اقتصاد آنلاین، ۵ اردیبهشت ۱۴۰۲](#)
- ۹۳ [سندیکای رانندگان شرکت واحد اتوبوسرانی تهران، ۹ خرداد ۱۴۰۲](#)
- ۹۴ [ایلنا، ۷ خرداد ۱۴۰۲](#)
- ۹۵ [ایسنا، ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۲](#)
- ۹۶ [رکنا، ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۲](#)
- ۹۷ [زمانه، ۲ خرداد ۱۴۰۲](#)

محل اعتراض	دستمزد معوق	دستمزد اندک	قرارداد موقت	طبقه‌بندی	اخراج	تبعیض	سایر	توضیح تکمیلی در مورد علت اعتراض
ابنیه فنی راه‌آهن کرمان ^{۹۸}	*		*					سه ماه دستمزد معوق
ابنیه فنی راه‌آهن زنجان ^{۹۹}	*							
خدمات مدارس تهران				*				دستمزد اندک
پرستاران قم		*				*		نارضایتی از تعرفه‌گذاری
پرستاران کردستان ^{۱۰۰}		*				*		نارضایتی از تعرفه‌گذاری
پرستاران قزوین ^{۱۰۱}		*				*		نارضایتی از تعرفه‌گذاری
پرستاران یاسوج ^{۱۰۲}								نارضایتی از تعرفه‌گذاری
پرستاران شیراز ^{۱۰۳}		*				*		نارضایتی از تعرفه‌گذاری
بیمارستان سجاد شهریار ^{۱۰۴}	*	*				*		ناعادلانه بودن تعرفه‌گذاری پرداخت نکردن هزینه لباس کار
کارورزان پزشکی کرمانشاه ^{۱۰۵}		*				*		تبعیض در دریافتی‌های مزدی
معدن زغال سنگ طرزه ^{۱۰۶}		*						حقوق اندک
سنگ آهن چادرملو ^{۱۰۷}	*							
سنگ آهن مادکوش بندرعباس ^{۱۰۸}	*	*		*				

زمانه، ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۲	۹۸
ایلنا، ۲۸ فروردین ۱۴۰۲	۹۹
زمانه، ۴ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۰۰
ایلنا، ۲۸ فروردین ۱۴۰۲	۱۰۱
عصر دنا، ۱۶ خرداد ۱۴۰۲	۱۰۲
ایلنا، ۶ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۰۳
اتحادیه آزاد کارگران، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۰۴
اتحادیه آزاد کارگران، ۱۶ خرداد ۱۴۰۲	۱۰۵
زمانه، ۲ خرداد ۱۴۰۲	۱۰۶
زمانه، ۲ خرداد ۱۴۰۲	۱۰۷
زمانه، ۸ خرداد ۱۴۰۲	۱۰۸

محل اعتراض	دستمزد معوق	دستمزد اندک	قرارداد موقت	طبقه‌بندی	اخراج	تبعیض	سایر	توضیح تکمیلی در مورد علت اعتراض
فولاد خراسان ^{۱۰۹}	*							
صدر فولاد ^{۱۱۰}				*				اخراج ۲۳ کارگر
لوله سازی ماهشهر ^{۱۱۱}				*				اخراج ۱۴۰ کارگر
قطعه سایپا زنجان ^{۱۱۲}		*						
داروگر	*			*			*	
لاستیک یزد تایر ^{۱۱۳}	*	*						
نفلین سینیت کلیبر ^{۱۱۴}	*		*					
ایراتورهای برق منطقه‌ای خوزستان ^{۱۱۵}	*						*	
نفت و گاز گچساران				*				اخراج شماری از کارگران
رانندگان کامیون بندرعباس ^{۱۱۶}							*	کاهش سهمیه سوخت نرخ کرایه بار کم
رانندگان تاکسی آستارا ^{۱۱۷}							*	نرخ پایین کرایه
کشاورزان اصفهان ^{۱۱۸}							*	عدم تأمین حق آبه
کشاورزان لامرد ^{۱۱۹}							*	نرخ پایین خرید گندم
استانداری کرمانشاه ^{۱۲۰}		*						

اتحادیه آزاد کارگران، ۱۶ خرداد ۱۴۰۲	۱۰۹
اتحادیه آزاد کارگران، ۲۸ فروردین ۱۴۰۲	۱۱۰
اتحادیه آزاد کارگران، ۲۰ فروردین ۱۴۰۲	۱۱۱
ایلنا، ۳۰ فروردین ۱۴۰۲	۱۱۲
زمانه، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۱۳
اتحادیه آزاد کارگران، ۸ خرداد ۱۴۰۲	۱۱۴
ایلنا، ۲۰ فروردین ۱۴۰۲	۱۱۵
شورای بازنشستگان، ۲۰ فروردین ۱۴۰۲	۱۱۶
اتحادیه آزاد کارگران، ۷ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۱۷
اتحادیه آزاد کارگران، ۱۹ فروردین ۱۴۰۲	۱۱۸
کمیته هماهنگی برای ایجاد تشکل‌های کارگری، ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۱۹
دیده بان ایران، ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۲۰

وضعیت کارگران غیررسمی

بر اساس یافته‌های گزارش مرکز آمار درباره اشتغال رسمی و غیررسمی ۱۳.۵ میلیون نفر از جمعیت ۲۳ میلیون و ۲۶۳ هزار و ۴۷ نفری شاغل در سال ۱۳۹۹ در «مشاغل غیررسمی» کار کرده‌اند، یعنی حدود ۵۸ درصد کل جمعیت شاغل در بنگاه‌هایی کار کرده‌اند که یا فعالیت آن به ثبت نرسیده، یا تعداد کارگرانش کمتر از ۱۰ نفر اعلام شده، یا شغلی داشته‌اند که اساساً مشمول دریافت حقوق و دستمزد نبوده است.^{۱۳۱}

بنا به گزارش همین مرکز، جمعیت دارای شغل در در زمستان ۱۴۰۱، ۲۳ میلیون و ۷۱۶ هزار نفر بوده که تنها ۴۵۳ هزار نفر از جمعیت شاغل در سال ۱۳۹۹ بیشتر است. این گزارش نرخ بیکاری سال ۱۴۰۱ را ۹ درصد برآورد می‌کند که به نظر با واقعیت فاصله زیادی دارد. این موضوع به نرخ پایین مشارکت اقتصادی مربوط می‌شود. در زمستان ۱۴۰۱، فقط ۲۶ میلیون نفر از جمعیت ۶۴ میلیون نفری در سن اشتغال، معادل ۴۰.۵ درصد، فعال اقتصادی (شاغل یا بیکار در جستجوی شغل) بودند، در حالی که ۳۸ میلیون نفر نه شغلی داشتند و نه جویای شغل بودند.^{۱۳۲} بر مبنای داده‌های این گزارش بیش از ۶۳ درصد جمعیت ۱۵ تا ۶۹ ساله ایران در سال ۱۴۰۱ فاقد شغل بوده است. نباید تمامی این بخش از ساکنان در ایران را بدون کار و درآمد دانست. داده‌های آماری نهادهای دولتی از وضعیت فقر و توزیع درآمد بیانگر آن است بخشی بزرگی از گروهی که جمعیت غیرفعال اقتصادی برشمرده شده‌اند به احتمال فراوان از طریق مشاغل غیررسمی چون باربری، کولبری، مسافرکشی، دستفروشی و مشابه آن امرارمعاش می‌کند.

بنا به آخرین گزارش سرشماری نیروی کار ایران، استان‌های کردستان با ۲۰.۵ درصد و کرمانشاه با ۱۵.۱ درصد بالاترین نرخ بیکاری را در زمستان ۱۴۰۱ داشته‌اند.^{۱۳۳} این دو استان کانون اصلی کولبری در کشور هستند. در سیستان و بلوچستان هم که سوخت‌بری یکی از راه‌های کسب درآمد بیکاران پرشمار آن است، نرخ بیکاری ۱۰.۳ درصد اعلام شده که ۲.۷ درصد از نرخ اعلام شده در زمستان ۱۴۰۰ بزرگ‌تر است. نکته مهم درباره سیستان و بلوچستان نرخ بسیار پایین مشارکت اقتصادی و نسبت اشتغال است. نرخ مشارکت اقتصادی این استان در زمستان ۱۴۰۱ یک واحد درصد از زمستان ۱۴۰۰ کوچکتر گزارش شد (کاهش از ۳۵ درصد به ۳۴). نسبت اشتغال هم در این استان از ۳۲.۴ به ۳۰.۵ درصد تنزل یافته است.^{۱۳۴} سوخت‌بران و کولبران به عنوان بزرگترین گروه کارگران غیر رسمی به مانند فصل‌های گذشته در مسیر آمد و شد هدف خشونت مأموران نظامی در گذرگاه‌های مرزی قرار گرفتند.

از آغاز سال ۱۴۰۲ تا ۲۳ خرداد کشته شدن ۶۸ سوخت‌بر گزارش شد. تصادف و آتش گرفتن خودروهای حامل سوخت عامل مرگ ۵۸ سوخت‌بر بود و ۱۰ تن هم با شلیک مستقیم نیروهای مرزبانی به قتل رسیدند. تیراندازی مأموران مرزی ایران حداقل ۷ سوخت‌بر را هم مجروح کرد و ۷ کولبر نیز در تصادف‌های جاده‌ای مصدوم شدند. در میان سوخت‌بران کشته شده حداقل سه تن کودک بودند و یک تن نیز معلم خرید خدمتی.^{۱۳۵} حقوق اندک و تاخیر در پرداخت دستمزد معلمان خرید خدمت برخی از آنان در استان سیستان و بلوچستان را به سوخت‌بری ناچار کرده است.^{۱۳۶}

در کردستان هم مأموران مرزبانی دو کولبر را به قتل رساندند و ۲۷ کولبر را مجروح کردند. سه کولبر هم به دلیل سقوط از ارتفاع و ایست قلبی جانانشان را از دست دادند. دو کولبر هم به دلیل انفجار مین یا

۱۳۱ زمانه، ۱۲ آبان ۱۴۰۰ و گزارش مرکز آمار

۱۳۲ فرهیختگان، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲

۱۳۳ زمانه، ۲۷ فروردین ۱۴۰۲

۱۳۴ مرکز آمار، نتایج سرشماری نیروی کار زمستان ۱۴۰۱

۱۳۵ زمانه، ۲۴ فروردین ۱۴۰۲

۱۳۶ زمانه، ۱۹ فروردین ۱۴۰۲

سقوط از بلندی مصدوم شدند.

احمد وحیدی، وزیر کشور ۵ خرداد در سفر به استان کرمانشاه از اجرای طرحی با عنوان «کرامت کولبران» خبر داد. به گفته او بر اساس این طرح «تردد کولبران قانونی، امن و شفاف خواهد شد».^{۱۲۷}

استثمار کودکان کار

به گفته یک عضو شورای اسلامی شهر تهران شمار کودکان کار خیابان در ایران روز به روز افزایش می‌یابد. سوده نجفی شمار کودکان کار در تهران را ۷۰ هزار نفر اعلام کرد و گفت آنها با آزارهای متعددی روبه رو هستند. او ادعا کرد ۸۰ درصد این کودکان ایرانی نیستند.^{۱۲۸}

محمد رضا حیدرهابی، سرپرست دفتر امور آسیب‌دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی ایران، در فروردین ۱۴۰۲ از وجود ۱۲۰ هزار کودک کار در ایران خبر داده و گفته بود: ۱۴ هزار و ۵۰۰ تن از این کودکان «شناسایی شدند که حدود ۱۰ هزار و ۵۰۰ نفر از آنها از خدمات سازمان بهزیستی استفاده کردند». او ادعا کرده بود بقیه این کودکان تمایلی برای دریافت خدمات نداشتند.^{۱۲۹}

بحران اقتصادی که به گسترده شدن فقر در ایران انجامیده یک عامل مهم در افزایش شمار کودکان کار است. سرپرست دفتر امور آسیب‌دیدگان بهزیستی، فقر را عمده‌ترین علت حضور کودکان در خیابان برشمرد و گفت: «بسیاری از این کودکان تبعه افغانستان هستند و خانواده آنها هیچ منبع درآمدی ندارد و مجبورند به صورت خانوادگی کار کنند و بابت امرار معاش، درآمدی به دست بیاورند».^{۱۳۰}

با اینکه قانون کار ایران اشتغال کودکان کمتر از ۱۵ سال را ممنوع می‌داند اما پیمانکاران طرف قرارداد با شهرداری تهران همچنان کودکان را در مشاغل سخت استثمار می‌کنند.^{۱۳۱}

فاطمه دانشور، مدیرعامل موسسه خیریه مهرآفرین، کاهش سن اشتغال کودکان کار و افزایش آنها را پس از بازگشت طالبان به قدرت در افغانستان تایید کرد. او گفت کودکان ۱۱ تا ۱۲ ساله در کارگاه‌های زیرزمینی و کوره‌های آجرپزی کار می‌کنند. به گفته او کودکان کار با خطر بهره‌کشی جنسی و تصادف در خیابان روبه رو هستند و موسسه او چند گزارش از آزار جنسی کودکان در خیابان دریافت کرده است.^{۱۳۲}

مسئولان حکومتی ممنوعیت ورود «اتباع بیگانه» و رد مرز کودکان افغانستانی را دو راهکار موثر برای کاهش کودکان کار خیابان اعلام کرده‌اند. سرپرست معاونت امور اجتماعی سازمان بهزیستی گفت: «تا قوانین و سیاست‌گذاری‌ها در حوزه اتباع اصلاح نشود نمی‌توان به صورت جدی و عمقی به مقوله ساماندهی کودکان کار و خیابان پرداخت.»^{۱۳۳}

زمانه، ۲۱ خرداد ۱۴۰۲	۱۲۸
خبرآنلاین، ۲۸ فروردین ۱۴۰۲	۱۲۹
انتخاب، ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۳۰
ایسنا، ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۳۱
هم‌میهن، ۲۲ خرداد ۱۴۰۲	۱۳۲
فارس، ۲۳ خرداد ۱۴۰۲	۱۳۳

کارگران مهاجر و فشار انواع ممنوعیت ها

شرایط اقامت مهاجران، به ویژه آوارگان گریزان از افغانستان، در ایران دشوارتر شده است. تنش دولت‌های ایران و طالبان بر سر حقایق هیرمند مهاجران افغانستانی را با تهدیدهای بیشتر روبرو کرده است. محمد سرگزی، نماینده زاهدان در مجلس شورای اسلامی به دولت توصیه کرد از اهرام مهاجران برای فشار بر طالبان استفاده کند.^{۱۳۴}

وزیر کشور جمهوری اسلامی از تشکیل یک سازمان ویژه برای «ساماندهی مهاجران و اتباع بیگانه» خبر داده است.^{۱۳۵}

حکومت ایران خرید ملک مهاجران را هم غیرقانونی اعلام کرده است.^{۱۳۶} معاون اشتغال وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز تمديد اقامت مهاجران افغانستانی را به مشخص شدن وضعیت شغلی آنها مشروط کرد. او گفت: «مطابق قانون کار اتباع بیگانه‌ای که فاقد پروانه کار، پروانه کار موقت یا کارت کار موقت باشند، اجازه اشتغال در کشور را ندارند و در صورت اشتغال و به‌کارگیری کارفرمای آنها متخلف و مشمول جریمه خواهد بود.»^{۱۳۷}

در برخی استان‌ها گشت ویژه برای برخورد با «اتباع غیرمجاز» تشکیل شده است.^{۱۳۸} در شهرستان گراش، واقع در استان فارس، اجاره خانه به مهاجران ممنوع شد. فرماندار این شهرستان از کارفرمایان خواست «از نیروهای داخلی در محیط کار استفاده کرده و از جذب و به‌کارگیری اتباع فاقد مدرک خودداری کنند.»^{۱۳۹} در قشم نیز فرماندار این شهرستان اجاره مسکن به مهاجران را «جرم» اعلام کرد. او گفت: «با افرادی که به منظور اسکان (کوتاه مدت و طولانی مدت) ملکی را به اتباع بیگانه غیرمجاز اجاره دهند یا حضور آنان را در جزیره تسهیل کنند، به شدت برخورد خواهد شد و ضمن پلمب آن ملک پس از تشکیل پرونده به جرم معاونت در نگهداری اتباع خارجی غیرمجاز به دادسرا معرفی می‌شوند.»^{۱۴۰} مدیر امور درگهان سازمان منطقه آزاد قشم ۱۴ خرداد از تعطیلی ۱۰ واحد صنفی که توسط «اتباع بیگانه» اداره می‌شد، خبر داد و گفت: «مطابق قوانین کشور، اتباع بیگانه نمی‌توانند در ایران مشغول به کار شوند مگر آنکه دارای روادید ورود با پروانه اشتغال مشخص بوده و مطابق قوانین و آئین نامه‌های مربوطه، پروانه کار دریافت کرده باشند.»^{۱۴۱} «ساماندهی اشتغال اتباع بیگانه» به عنوان یک دستور کار سراسری در تمامی استان‌ها اجرا شد. به دستور اتاق اصناف استان فارس، استفاده از فروشندگان غیر ایرانی در این استان ممنوع اعلام شده است. مأموران دولتی در خرداد ماه همه مغازه‌های متعلق به مهاجران افغانستانی و نیز مغازه‌های ایرانیانی را که کارگر افغانستانی داشتند در استان فارس پلمب کرده‌اند.^{۱۴۲}

۱۳۴	دیده بان ایران، ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۲
۱۳۵	ایرنا، ۵ خرداد ۱۴۰۲
۱۳۶	اعتمادآنلاین، ۳ خرداد ۱۴۰۲
۱۳۷	تسنیم، ۱۵ فروردین ۱۴۰۲
۱۳۸	مهر، ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۲
۱۳۹	پندری، ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲
۱۴۰	چل بیم، ۹ خرداد ۱۴۰۲
۱۴۱	خبرآنلاین، ۱۴ خرداد ۱۴۰۲
۱۴۲	زمانه، ۲۲ خرداد ۱۴۰۲

بنا به گزارش سازمان پزشکی قانونی کشور در سال ۱۴۰۱، ۱۹۰۰ کارگر بر اثر حوادث کار جانشان را از دست دادند.^{۱۴۳} وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اما مرگ تنها ۷۱۱ کارگر بر اثر حوادث کاری را تایید کرد.^{۱۴۴} تفاوت در گزارش پزشکی قانونی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به معنای این است که ۱۱۸۹ نفر از کارگران فوت شده در حوادث کاری بدون بیمه یا در کارگاه‌های خارج از شمول قانون کار مشغول کار بودند.

سقوط از ارتفاع که بیشتر در کارگاه‌های ساختمانی رخ می‌دهد، با نرخ ۴۵.۳ درصد مرگ بارترین حادثه برای کارگران در سال ۱۴۰۱ بود. به گفته مقام‌های ارشد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، دست‌کم ۵۰۰ هزار کارگر ساختمانی بدون بیمه تأمین اجتماعی کار می‌کنند.^{۱۴۵}

مجلس شورای اسلامی با هدف کاهش تعهدات مالی مالکان و کارفرمایان ساختمانی، در یک طرح دو فوریتی بازرنگری ماده ۵ قانون بیمه کارگران ساختمانی را که پیشتر تصویب و در بهمن ۱۴۰۱ برای اجرا ابلاغ شده بود، در دستور کار قرار داد و بدین ترتیب اجرای این ماده قانونی را متوقف ساخت. اکبر شوکت، رئیس هیأت مدیره انجمن صنفی کارگران ساختمانی، «ماfiای ساختمانی» را مسئول متوقف ماندن موضوع بیمه کارگران ساختمانی و بازرنگری در ماده پنج قانون تازه تصویب شده دانسته است.^{۱۴۶}

در سه ماه بهار ۱۴۰۲ نیز به روال دوره‌های قبل بیشترین حوادث کار منجر به مرگ در حوزه ساختمان‌سازی رخ داد. نزدیک به نیمی از ۴۹ مرگ به دلیل حوادث کاری گزارش شده در فاصله اول فروردین تا ۲۹ خرداد، مربوط به کارگران ساختمانی بود.

در این بازه زمانی، مصدومیت ۱۰۴ کارگر نیز گزارش شد که بازهم کارگران ساختمانی با ۳۳ مورد بیشترین فراوانی را داشتند.

آمار حوادث کاری مرگ‌بار گزارش شده در میان زنان کارگر به دلیل نرخ پایین مشارکت اقتصادی و اشتغال رسمی اندک کمتر است. سازمان پزشکی قانونی، شمار زنان کارگر فوت شده در سال ۱۴۰۱ را ۳۰ نفر اعلام کرد که بعید است با واقعیت همسان باشد.

زنان کارگر علاوه بر دستمزد کمتر نسبت به مردان برای مشاغل مشابه، به دلیل اجبار به پوشش حجاب اسلامی در محل کار شرایط سخت‌تری را تحمل می‌کنند. اجبار به پوشش اسلامی، زنان اپراتور دستگاه‌ها را در معرض حوادث مرگ‌بار قرار می‌دهد. ۱۵ خرداد ۱۴۰۲، یک زن کارگر در کارگاه پلاستیک‌سازی در نیشابور به دلیل گیر کردن شالش در دستگاه تزریق پلاستیک به داخل دستگاه کشیده شد و جان باخت. مرگ او یادآور حادثه‌ای مشابه در آبان ۱۴۰۰ بود که به مرگ مرضیه طاهریان، کارگر کارخانه نساجی کویر سمنان، انجامید.^{۱۴۷}

یک وکیل دادگستری در ایران که به صورت ویژه حقوق کارگران را پیگیری می‌کند پس از مرگ این زن کارگر کارگاه پلاستیک‌سازی نوشت با پیگیری‌هایش متوجه شده که او بیمه نبوده است.^{۱۴۸}

۱۴۳ [ایلنا](#)، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲

۱۴۴ [ایلنا](#)، ۹ خرداد ۱۴۰۲

۱۴۵ [ایران](#)، ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲

۱۴۶ [ایران](#)، ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲

۱۴۷ [زمانه](#)، ۱۵ خرداد ۱۴۰۲

۱۴۸ [توییت فرشاد اسماعیلی](#)، ۱۷ خرداد ۱۴۰۲

دست‌کم یک تن از کارگرانی که در بهار امسال قربانی حادثه کاری شد، کودک بود: یک کودک ۱۱ ساله که بر اثر انفجار کپسول گاز در محل کار جانش را از دست داد.^{۱۴۹}

جدول شماره دو : حوادث کار بهار ۱۴۰۲

بخش	مرگ	مصدومیت
ساختمان	۲۴	۳۳
صنعت	۹	۲۶
کارگاه کوچک	۵	۵
معدن	۲	۱۹
خدمات	۰	۱۲
خدمات عمومی / شهری	۵	۵
کشاورزی / دامپروری	۴	۴

گزارش‌های پیشین

[گزارش ۲۴](#)

[گزارش ۲۳](#)

[گزارش ۲۲](#)

[گزارش ۲۱](#)

[گزارش ۲۰](#)

[گزارش ۱۹](#)

[گزارش ۱۸](#)

[گزارش ۱۷](#)

[گزارش ۱۶](#)

به صفحه ویژه حقوق کارگران در ایران سر بزنید:

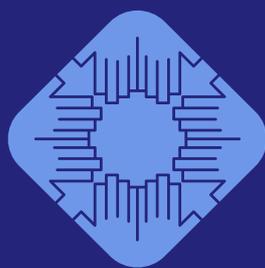
فارسی

<https://www.radiozamaneh.com/labor-rights>

English

<https://en.radiozamaneh.com/labor/>

نظرات خود را با ما در میان بگذارید. برای گزارش‌های آینده چه پیشنهادهایی دارید؟

حقوق کارگران در ایران
بنیاد رسانه‌ای زمانه